

Uredništvo v Gornji
Radgoni, Spod. Griz
št. 9, pritličje.
Rokopisov ne vrača.

Poštni ... ana v gotovini.

Izhaja vsak petek
zjutraj in stane
poštnino vred
celoletno 24 Din, za
leta 12 Din, za
leta 6 Din.

Posamezna številka

35. številka

Gornja Radgona, dne 31. avgusta 1923.

V. leto.

SRBSKA STRAŽA

GLASILO OBMEJNIH SLOVENCEV

Upravništvo v Gornji
Radgoni, Spod. Griz
št. 9, pritličje.
Telefon št. 7.

Inserati: Ena šest-
stolpna petitvrsta
stane 1 Din 25 para.
Pri večkratni objavi
primeren popust.

Posamezna številka 75 p

Po V. katoliškem shodu.

„V veri, delu in znanosti je naša rešitev.“

Dnevi V. katoliškega shoda, prvega v novi, jugoslovanski državi so za nami. Veličastni so bili ti dnevi dela, mogočno spričevalo o specifični vrednosti vernega slovenskega naroda. Pestre trume veselih in resnih obrazov vseh stanov in slojev so te dni manifestirale za vero svojih očetov, vero, ki je podlaga družabnemu in zasebnemu življenju. Kdor je videl te pestre množice (pisec teh vrst je žal čital in slišal le medel opis vsega, kar se ne da popisati) —, ta je imel pred seboj jasno in svetlo ogledalo o organizacijski moči slovenskega ljudstva na vseh poljih družabnega življenja; kdor pa gleda v to izredno zgodovinsko slavlje z ostrino duhovnega očesa, ta je videl, kako neizčrpna je moč dvatisočletnega kulturnega poslanstva Cerkve Kristove.

Kdorkoli se je udeležil shoda ali z nestrpnim zanimanjem čital poročila o njegovem poteku, ta je prišel — morda prej mlačnejš — do dragocenega spoznanja, da katoliška vera ni navadna konfesija (verstvo) kakršnih je mnogo na svetu, ampak da je izpolnitev svet objemajočega Kristusovega nauka ljubezni, nauka, katerega skrivnostno poslanstvo je, prekrasiti vesoljno človeštvo ter mu pokazati pot do Lepote, Miru, Pravice in Dobrote.

Človeški um, ustvarjajoči duh je silno napredoval. Sveta katoliška cerkev ni nasprotnica tega silnega napredka, ampak njegova vneto pospeševalnica. Le pogledimo naše glavne kulturne veje: Nauk o religiji, velika znanost, umetnost, politika in vse panoge teh glavnih kulturnih vej! Kje se ne udeležuje nauk katoliške vere? Povsod se udeležuje, povsod daje smernice in povsod zmaga. In danes, v tem razdrapanem povojnem času mora vsak idealist želeči, da prevladuj v umetnosti, znanosti, politiki in celokupni znanosti verski moment. Tudi nauk o večni veri zahteva reforme, prilagodene novemu času. Tudi tu ne bo Cerkev ozkosrčna ter bo skrbno čuvajoč svojo nedotakljivost našla nova pota in nove smernice, po katerih bo svet objemajoči nauk Sinu Tesarjevega našel pot v srce slehernega zemljana — trpina, kakor vladarja.

Taka manifestacija odpira sodobni zgodovini pogled v daljno bodočnost. Nekulturni krvavi ples je v celem svetu zapustil strašne sledove, ki so še danes zevajoče rane. Človek je zavrgel vero in poskusil sam brez Boga prodreti na ono vzvišeno mesto, na katero je postavljen od Stvarnika samega. Zavrgel je vero v Boga, zavrgel temeljne principe moralnega zakona, v mladih srcih se je jela rušiti zavest moralne odgovornosti pred samim seboj in pred avtoriteto, brat je stregel bratu po življenju zavoljo zemeljskega dobička, otroku se je začela vcepljati mržnja do resnično lepih vzorov; ljubezen in naklonjenost do roditeljev je začela pojemati; verski čut je izginil; duhovniki, poslanci

božji so se preganjali, zasejala se je mržnja proti njim intakodalje. Proti tem rak-ranam človeške družbe se je dvignil katoliški shod in glasno zaklical v svet: **Rešitev človekova je v poglobitvi notranjega verskega življenja!** Iz te poglobitve bo v delu in znanosti napredoval vsak narod in dosegel visoko kulturno stopnjo.

V. katoliški shod je bil — povsem nestranski, kar priznajo trezni politiki in listi raznih strank, razun nekaterih, katerim je verstvo trn v peti in kamen spodtike. Izredno velik pomen ima pričujočnost vladarjeva, ki si bo gotovo dal o detajlih, o zborovanjih ter njih resolucijah poročati. Cela manifestacija je kljub raznim natolcevanjem povdarila velikanski pomen narodne skupnosti, reda v državi, te najvišje dobrine zemeljske. Glasno je povedal gromko besedo: **Justitia est fundamentum regnorum.** (Pravičnost je temelj kraljestev — držav.) Ščititi se mora pravni red in mir v državi, ki je dolžna izpolnjevati na principu pravičnosti vse upravičene zahteve svojih državljanov, se eventuelno žrtvovati za to, da dobijo kulturna in politična stremljenja v državi svoj veliki razmah. Ker živimo v naprednem, modernem veku — moramo tudi v tem pogledu napredovati ter iskati najpopolnejših oblik za razvoj najvišje oblike človeškega sožitja, za last nas vseh, ki smo državljani, ne podaniki ali sužnji: **za državo!** Mir zavladaj nad vsemi narodi sveta in bratska ljubezen napolnui sleherni srce — to je refren (odmev) močnega klica V. katoliškega shoda.

V. katoliški shod nam je povedal tudi nove smernice za narodno gospodarstvo. Delo je tisti činitelj, ki dviga vsak narod k blagostanju. V gospodarsko-pridobitnem življenju naj obveljajo krščanskosocialna načela pravičnosti, zatrejo se naj poganski principi izkoriščevanja, odiranja in izrabljanja posameznika. Nič manj pažnje kakor delu je posvetil katoliški shod **znanosti in prosveti** sploh. — O podrobnostih še bomo spregovorili, ko dobimo natančna poročila.

Mnogo, mnogo je povedal V. katoliški shod, ki je izredne zgodovinske važnosti. Želeči je le, da bi ogromna setev čistega, zlatega semena, posejana v sveže brazde vernih slovenskih src obrodila plemenit sad v čast božjo, narodu v ponos, domovini v slavo, državi v korist! Največja pa je parola: Duhovna poglobitev v duhu krščanskega nauka in pa združitev onih slovenskih bratov, ki izpovedujejo pravoslavno vero v eno veliko Cerkev, da bo po besedah Pisma: En hlev in en pastir! Ako se doseže ta idealna združitev, ki bo morala premagati neizmerno mnogo ovir, bodo združeni vsi krščanski narodi, ki prisegajo na Kristov nauk ljubezni. S tem bo tudi vez slovanske vzajemnosti postala trdnjša in sovraštva ne bo med — brati po krvi in veri!

R. B.

Klic po redu v državi.

Gospod Stjepan Radič je šel na Angleško prositi mirotvorne Hrvatske republike. Sel bo mogoče še kam drugam. Kadar jo bo pa dobil, bo telegrafiral svojemu ljubemu hrvatskemu narodu.

Ko bi Danton in Robespierre leta 1789 namesto tega, da sta napadla Bastiljo, bila hodila tako lepo prositi okoli tujih vladarjev in bankirjev za republiko, mislite li, da bi imeli kdaj na Francoskem republiko?

Ko bi Lenin in Trocki šla leta 1917 namesto v boj proti buržuaziji, s klobukom v roki fehtariti od enega dvora do druge kronane glave za republiko v Rusiji, ali ne mislite, da bi še danes vladal batjuška car in bi kmetje še bili tlačani ruskih grofov?

Zato je pa tudi Radičeva pot cirkus, ker republike nam ne bo dal niti angleški kralj, niti kaka druga kronana glava. Narodnega osvobojenja od Anglije nimamo za pričakovati, le glejte kako obeša „protidržavne“ Irce, ki hočejo svobode in kako mečejo angleški aeroplani bombe po indijskih vaseh, katerih lačni prebivalci hočejo kruha in svobode.

Jedinstvo, red in narodno svobodo bomo imeli, kadar si jo bomo sami priborili. Kadar bode slovenski, hrvatski, srbski in makedonski kmet skupno z delavstvom stopil v boj za golo človečansko pravico po geslu: Človek človeku brat, tedaj bo to prvi korak k zmagi. Zato Radič s svojo republiko ljudi le farba, ker čudeži se več ne vrše in republike več ne frče, kakor tudi pohane piške ne zaspencem v gobce.

Delavec in kmet, ki se hočeš res boriti za mir in red v državi in gospodarsko in narodnostno svobodo v okviru treznega razumevanja državljanskih pravic in dolžnosti, deluj iz naroda za narod na temelju krščanskega socializma.

Mi ti ne delamo goljufivih obljub, kakor gospod Radič — ampak kličemo te, da stopiš v boj za jedinstveno državo, kjer ne bo imel premoči terorizem biča in nasilja, mite in bajoneta, ampak bratska medsebojna ljubezen, ki je temelj pravemu delu za narod. Proč z vsemi programi, ki mamijo množice. Mi hočemo le pravice. Ako bomo združeni v mogočno stranko pravice, bomo teror krivice pogazili! O tem še bomo govorili. Čim več nas bo, tem prej bo zmaga naša!

Za vinogradnike.

Slovenija spada med vinorodne dežele. Zlasti zadnja leta pred vojno se je vinogradništvo v Sloveniji zelo lepo razvilo in tako napredovalo, da so razne vrste slovenskih vin zaslovene daleč po svetu. To velja zlasti za štajerska vina, ki so jih z lahkoto prodajali na Dunaj, v Gradec in še dalje. Izvoz plemenitih in izvrstnih štajerskih vin pa je znatno olajševal prodajo šibkejših štajerskih in dolenskih vin doma.

Po vojni so se te razmere znatno spremenile. Štajerskim vinom je bil izvoz na sever naenkrat skoro onemogočen za-

radi nove državne meje, kjer je čakala na vinogradnike visoka carina. Zato so se morali Ptujčani in Ljutomerčani ozreti po odjemalcih za svoje dobro blago doma. Oni so bili prisiljeni delati občutno konkurenco lahkim štajerskim vinom.

Z druge strani zopet je pritiskala in še pritiska silna konkurenca vin iz Vojvodine (Banat), s Hrvaškega in Dalmacije. Vino se prideluje po vseh pokrajinah Jugoslavije v ogromnih množinah, domača potreba je omejena, izvoz pa je skoro nemogoč — to je povzročilo občutno krizo na vinskih tržiščih, ki je prav zelo čuti, že tudi slovenski vinogradniki. Zaloge vin so še velike, nova letina obeta biti tudi dobra in so začele zaenkrat cene občutno padati.

Izhoda iz te hude krize sta dva. Ena pot je, če se posreči skleniti viadi s tujimi državami ugodne trgovske pogodbe, da se omogoči izvoz naših vin. Tozadevnih poskusov je bilo že mnogo, a doslej še ni noben poskus uspel. Treba bo torej začeti znova.

Druga pot je izkoriščanje grozdja kot sadja. To bi bilo za naše kraje nekaj novega. Vredno pa bi bilo poskusiti tudi to in potem primerjati, kaj je boljše in ugodnejše: ali grozdje prodajati kot sadje (sveže ali posušeno), ali pa še nadalje pridelovati vino.

Dopisi.

Gornja Radgona. Neimenovana je darovala radi poravnave neke častne zadeve znesek 50 Din za Tiskovni sklad. — Tukajšnja Posojilnica, katere delokrog sega daleč naokrog in ki kot denarna zadruga uspešno deluje v korist svojih številnih članov je darovala za zidanje bolnice Usmiljenih bratov v Ljutomeru lepo svoto 10.000 Din, kar bodi v posnemanje vsem premožnejšim slojem. Vzgleadni denarni zavod priporočamo vsem najtopleje.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Plesni venček priredi našo Gasilno društvo dne 9. septembra 1923 ob 3. uri popoldne v gostilni g. Domajnka. Vstopnina za osebo 3 Din. K obilni ndeležbi vabi Odbor.

Kolesarski klub Hrastje-Mota poziva vse člane, da se udeležijo izleta dne 2. septembra 1923 k Mali Nedelji. Sestanek ob 1. uri pri g. predsedniku. Načelstvo.

Križevci. Tu se vrši v nedeljo, 2. septembra 1923 po rani službi božji političen shod SLS. Poroča nar. posl. g. dr. Hohnjec. Somišljeniki, pridite mnogoštevilno, da čujete o preteklem delu naših poslancev ter o načrtih za bodočnost.

Ljutomer. Bralno društvo Stročja vas-Pristava je ponovilo dne 12. t. m. igro „Krivoprisežnik“. Dasi je igra težka, so vendar igralci dobro izpeljali svoje vloge. G. Vargazon se je

docela vglobil v svojo težko ulogo Krivoprisežnika, on je ustvarjen igralec. Hudomušnežem je ugajal vaški norček „Jurček“, katerega je dobro pogodil g. režiser. Tudi ženske vloge so brez majhnih izjem dobro izpadle. Le zdelo se nam je, da je „Veroniki“ manjkalo živahnosti. Pestre narodne noše so tudi vplivale dobro na gledalce. Zato pa mlado, delavno društvo je tako naprej na polju omike. Druga sorodna društva pa si naj vzamejo za vzgled, kako daleč se pride z vzajemnostjo in potrpežljivostjo. Prosimo cenjene igralce in igralke, da nas v kratkem presenetite z novo igro. Posebno kaka burka bi bila pripravna, ker so večinoma vsi igralci bolj šalji-vega temperamenta. Bog živil Križevčanka.

Državna realna gimnazija v Murški Soboti. Razredni (ponavljalni) izpiti se bodo opravili dne 6. in 7. septembra 1923 ob 8. uri. Sprejemni izpiti za prvi in druge razrede se bodo obdržali 10. sept. 1923 ob 8. uri. Vpisovanje bivših učencev (čenk) se vrši 11. septembra 1923 v ravnateljstvu zavoda od 8. do 12. ure. Služba božja se opravi 12. septembra 1923, dne 13. septembra pa se prične pouk v polnem obsegu. Ravnateljstvo.

Murska Sobotica. Dobro jo je pogruntal dopisnik „Jutr. novosti“ od dne 15. avgusta s člankom „Razmere v Prekmurju“. Pri nas so res žalostne razmere — prav takšne in še hujše kakor jih opisuje duhoviti radikal, ki se jezi, da ljudstvo ne mara takozv. „naprednih“ organizacij. — Opisuje neko veselico, kjer se je jedlo in pilo do belega dne in tekla kri. Ker ni bilo med veseljaki in pretepači radikalne gospode — grmi nad ljudstvom. Ne odobravamo sicer pijančevanja, pa pravilni bodimo! Dajte ljudem lep vzgled in dobri bodite z njimi, pa bodo šli za vami! Da se je pa madžaronstvo tako bohotno razvilo, pa je kriv deloma prekucuški Radič in njegovi trabanti, velik del pa radikali sami, ki so dali velemađžaronom dalekosežne koncesije. Sedaj pa zabavljajo v lastnem listu čez lastne, pristno-radikalne kozlarije. Dični dekan g. Slepecz, katerega sedaj napadajo radikalne novine, pa je (nomen est omen — ime ima pomen) eden prvih podpisal pristopnico k radikalom!

Slatina Radinci. Slavnostno obdarovanje pridnih zvestih poslov, viničarjev in kmetijskih delavcev z dolgoletno službeno dobo se je dne 12. avgusta v Radincih gostilna Razlagova jako povoljno in lepo izvršilo. Dekleta so krasno okinjale sobo in mize ter so upravičeni proslavljenci 25 po številu bili vsemu kar nekako iznenađeni. Predsednik g. Nemec otvori ob 9. uri slavnostno zborovanje, pozdravi navzočega zastopnika okr. glavarstva g. Dr. Mlinarja, g. župana Zemljiča navzoče člane kmet. podružnic osobito pa vse slavljence. Nato podeli besedo g. Jak. Zemljiču, županu in okr. načelniku kot slavnostnemu govorniku. V jako lepih besedah nam je narisal pomen slavnosti: Zvestoba in dolgoleten skupen trud vas je vezala z vašimi gospodarji. V trpljenju in nesreči, v radosti in veselju ste delili z družinami svojih gospodarjev. Niste menjali gospodarjev, ostali ste nepokvarjeni, zvesti in zadovoljni. Zveza kmet. podružnic vas hoče danes za vašo zvestobo skromno nagraditi. Radi bi vas nagradili boljše a sprejmite k srcu to, kar nam je mogoče dati, to vam damo od srca. Nato je še v lepih besedah po-

zdravil slavljence g. Dr. Mlinar zastopnik okr. glavarstva, nakar so se začela deliti nagrade. Deklica, hčerka Ferd. Jurjeviča je pripela vsakemu slavljencu šopek na prsi, nakar so dobili darila in sicer v kronah: Nedok Elizabeta dekla, 50 let 300; Divjak Franc hlapec, 50 let 300; Malarič Marija dekla, 24 let 300; Matjas Kump mlatec in delavec, 45 let 200; Kozar Martin mlatec in delavec, 24 let 200; Lukovnjak Franc mlatec in delavec, 43 let 200; Vučina Janez mlatec in delavec, 45 let 200; Vrbanič Franc viničar, 38 let 200; Roškar Jakob viničar, 30 let 200; Kolar Alojz viničar, 32 let 160; Marija Korošec viničarka, 26 let 160; Terezija Strakl viničarka, 24 let 160; Jakob Žnidarič mlatec, 31 let 160; Fras Franc mlatec, 31 let 160; Kolar Anton mlatec, 27 let 160; Karbaš Franc viničar, 23 let 120; Kokolj Marija viničarka, 17 let 120; Domajnko Karl viničarka, 20 let 120; Vrbnjak Alojz viničar, 18 let 120; Zver Ana viničarka, 20 let 80; Alojz Rintarič hlapec, 10 let 80; Rakuša Franc viničar, 20 let 400 in Rakuša Ludvig šofer, 10 let 400 je dal gospod Vogler; Razdelilo se še za hlapca od Slatine 12 let 700 je dala Slatina. Nato je bilo obdarovanje končano. Sledil je za slavljence lep obed, ki ga je darovala kmet. zadiuga v Radincih. Vsi so bili veseli in videti jim je bilo iz obrazov, da so zadovoljni in da kaj tacega niso pričakovali. Pripomniti še moramo, da nam je dolžnost objaviti še vse one podpornike, ki so k slavnosti pripomogli. Darovali so v dinarjih sledeči dobrotniki: Posojilnica Sv. Jurij 200, Posojilnica Radinci 100, Posojilnica G. Radgona 50, Zveza kmet. podr. 100, Okr. zastop. 400, Kmet. podr. Sv. Jurij 50, g. J. Zemljič 50, g. Vogler I. 200, Slatina Radinci 175, Kmet. zadr. obed 600. Skupaj 1925 Din. Vsem prisrčna hvala. — Nemec nač.

Drž. dvorazr. trgov. šola v Mariboru. Pismeni ponavljalni in ostali izpiti se prične v petek dne 7. septembra točno ob 8. uri. Spred ustmenih izpitov je objavljen na razglasni deski v šolskem poslopiju. Vpisovanje učencev in učenk, ki so že obiskovali zavod, bo dne 11. septembra od 10. do 11. ure. V sredo dne 12. septembra se otvori novo šolsko leto s službo božjo. V četrtek dne 13. septembra se prične ob 8. uri redni pouk. Novih prigrasov za vstop v prvi letnik ni več možno upoštevati. Pripravljalni razred je ukinjen.

Krog pri Murški Soboti. Ali ste čitali zadnje velikosrbske radikalne „Jutr. Novosti“? svočias sem vam poročal, kako protinarodno deluje naš dekan preč. gosp. Slepecz, pa niste nič obelodanili. Vsi vemo, da je imenovani podpisal pristopnico k radik. stranki, sedaj pa uganja tako madžaronstvo. (Kar se strinja s polit. taktiko radikalov! Uredn.) Radikali bi Slovence najraje vtopili v žlici vode, nemčurje in madžarone pa podpirajo z raznimi koncesijami. Ker nekateri radi stanu g. Slepecza napadajo našo krščansko-socialno SLS — naj javnost ve, da je imenovani strasten nasprotnik Orlov in sploh vsakega društvenega gibanja med Slovenci. No, lep radikalni eksemplar! Čas bi bil, da bi s skorajšno rešitvijo cerkvenega vprašanja taki Judeži izginili iz slovenske zemlje.

Dolnja Lendava. Neki novopečeni radikal, ki ima vsaj to dobro stran, da je narodno zaveden, je v 173. števil. „Jutr. Novosti“, torej glavnem organu slovenske radikalije nesmrtno blamiral celo stranko. Celo Prekmurje ve, kako vlačugarsko politiko so uganjali tu radikali s

Književnost.

(Nadaljevanje cikla „Dobra knjiga je najboljši prijatelj.“)

Zgodovina za meščanske šole. I. del: Stari in srednji vek. II. del: Novi vek. Spisal Josip Brinar, ravnatelj meščanske šole v Celju.

Ravnatelj Brinar se je lotil z vso vno spisovanja šolskih knjig. Za svojimi štirimi Citankami je izdal v zadnjem času novo Zgodovino za meščanske šole in sicer v dveh delih, katerih vsaki tvori zase lepo in precej obširno knjigo. V prvi obravnava pisatelj stvarino starega in srednjega veka, v drugi knjigi razpravlja o dogodkih novega veka notri do današnjih dni. Treba naglasiti, da pomenita obe knjigi velik korak — v razvoju pouka na naših meščanskih šolah. In kar daje knjiga na posebno vrednoto, je to, da obdeluje pisatelj zgodovino slovanskih narodov v vse podrobnosti, dočim navaja od zgodovine drugih narodov srednjega in novega veka le toliko, kolikor je nujno potrebno, da ve in zna o njih učenec meščanske šole. — Z vso ljubeznijo so obdelana poglavja o postanku hrvaške in srbske države, ravnotako „hrvaški rajli“, „Srbija na višku moči“, nakar sledi doba popadanja jugoslovanskih držav vobče in konečno doba robstva Jugoslovancov. Vsa navedena poglavja so obdelana tako mojstrsko, da se moramo kar čuditi, da je mogel

pisatelj na tako malem prostoru toliko dragocenega gradiva nanizati. Bil je pač zadnji čas, da je izginila iz naših šolskih knjig vsa nemška in druga tuja navlaka. Naj zajema odslej naša mladina, ki smo jo morali pred razsulom podonavske monarhije pitati po večini z imeni neslovanskega duha, zglede in vzore iz slovanske povestnice, da bo znala ceniti slovansko prošlost in se ponasati z odličnimi čini mož, ki jih je rodila slovanska mati.

Prvo knjigo sklepa Brinar s kulturo v srednjem veku. Pod tem naslovom razpravlja najprej o kulturi jugoslovanskih plemen, na kar sledi splošen pregled kulture srednjega veka.

V drugo knjigo t. j. Novi vek nas uvajajo kmetski upori, reformacija in lutorstvo na slovenskem. Tudi to knjigo preveva ljubezen do slovanske stvari, kar je takorekoč na vsaki strani opaziti. Treba je vzeti knjigo v roke, ter čitati po vrsti poglavje za poglavjem. So to za naše šole po večini nove stvari, ki ve o njih današnji rod — žalibogu — tako malo ali prav nič povedati. Nekaj posebnega je v drugi knjigi „Probujanje in osvobodjenje Jugoslovancov“, poglavje, ki zavzema približno tretjino vse knjige. Pisatelj prične s Črnim Jurijem, nadaljuje zgodovino vseh jugoslovanskih plemen do najnovejše dobe, a se dotakne pri tem tudi zgodovine važnejših tujih držav. Kot predzadnje poglavje je „Kultura v novejši dobi“ na kar sledi v precej širokih obrisih „Svetovna vojna in Ujedinjenje

Jugoslovancov“. Iz trpljenja in krvi zraste svobodna domovina — Jugoslavija. Vsaka beseda, vsak stavek, je tu na svojem mestu. Zdi se ti, kakor da gledaš stavbo, ki raste pred teboj in se polagoma oblikuje do svoje velike popolnosti.

Knjiga ima na koncu še dodatek: V njem navaja pisatelj na 10 straneh vse glavne točke Vidovdanske ustave. Ravnatelj Brinar je imel s svojo „Zgodovino“ zelo srečno roko. Podal je v njej meščanski šoli toliko zlatih zrnja in v tako lepo izbrani besedi, da zasluži veliki njegov trud splošne pohvale. Ustregel pa ni s tem svojim najnovejšim delom samo potrebam meščanske šole temveč tudi onim ljudsko-šolskega učiteljstva, ki bode s koristjo zajemalo gradivo za zgodovinske ure iz njegove zgodovine, dokler ne izide tudi za ljudsko šolo kaj primernega. Novi časi prinašajo nove zahteve in treba bo polagoma tudi tem zahtevam ugoditi. Tudi ljudsko-šolske Čitanke ne bodo zmogle gradiva za realne predmete ljudske šole; treba bo misliti prej ali slej na uvedbo realnih knjižic, na katere večina ljudsko-šolskega učiteljstva že težko čaka. Za enkrat izpopolnjuje za zgodovinski pouk veliko vrzel v tem pogledu Brinarjeva Zgodovina in je le želeti, da se tudi med ljudsko-šolskim učiteljstvom čim najbolj razširi in udomači.

(Se nadaljuje prihodnjič.)

kupovanjem glasov in že desetkrat prodanih duš; da so dovolili madžaronom kakor nemčurjem vse mogočne olajšave in svoboščine, danes pa pišejo radikalske novine o „strašnih razmerah“, katere so ostvarili sami... „Arpadov potomec“ dekan Slepecz je tudi po naši vednosti spričo velikih radik. gospodov javil svoj pristop v dobrofundirano radikalijo, danes ga pa zmerjajo — Ako hočemo prekmurski narod mi „prišleki“ kultivirati, dajmo mu več bralnih društev, pevskih zborov, dramat. predstav in manj slovitih krokarij, s katerimi smo jugoslovanski Sibirci že postali tako sloviti.

Ljutomer. Slovensko pevsko društvo v Ljutomeru priredi v nedeljo, 2. septembra ob 8. uri zvečer v dvorani g. Strasserja koncert s sledečim sporedom: 1. V. Parma: Overtura iz nar. igre „Rokovnjači“, salonski orkester. 2. E. Adamič: a) „Če ti ne boš moj“, b) „Ne maram tebe“, meš. zbor. 3. Marolt: „Kosa“, koroška nar. za moški zbor. 4. H. Vieuxtemps: „Reverie“, gosli (gosp. Drago Šijanec). 5. Lajovic: „Kiša“, meš. zbor. 6. Dvorak: „Prstan“, ženski zbor. 7. Dr. B. Ipavec: a) „Ciganka Marija“, * * *. b) „Angelj“, ruska (gospa Vika Dervenikova). 8. A. Gervais: „Jadranska barkarola“ sal. ork. 9. Iv. Zajc: a) „Domovini i ljubavi“, b) „Za tich'ych noci“ (gospa M. dr. Stojanova. 10. Hubay: „Scene de la Csarda“, gosli (Drago Šijanec). 11. Hubad: a) „Jaz mam pa konjča belega“, b) „Je dro uštno poleti“, koroški narodni za meš. zbor. 12. V. Parma: „Bela Ljubljana“, valček, sal. orkester. 13. Muhvič: „Izpod Tatre“, koračnica. Vstopnina 7 Din, stojišča 3 Din. K obilni udeležbi vabi odbor.

Tedenske novice

Zopet en eksemplar. V Rogaški Slatini je načelnik zunanjega ministrstva, znani Tiča Popovič igral s srbskima hazardistima Rafaičem in Rakičem ter izgubil 350.000 Din. Načelnik je po igri ovadil svoja dva partnerja policiji kot goljufa. Enega so zaprli, drugi je pa z denarjem utekel. Hazardist Popovič pa seveda ne bo zaprt! — Ministri gradijo palače, načelniki pa prav „demokracično“ igrajo hazard z goljufi, iz obupa in lakote štrajkajoče državne uslužbenke krotijo z bajoneti — to je značilna slika današnjega režima. Seveda o tem morajo zopet pisati prevratni „klerikalci“. Vprašanje: Ali je res, ali ni — nam razjasni vso našo upravičeno, žalibog preveč upravičeno kritiko!

Državno moško učiteljske v Mariboru. Dne 6. septembra se vrši vpisovanje tujih gojencev v II. in III. letnik; v IV. letnik se ne sprejmejo novi gojenci. Dne 7. so ponavljalni izpiti in naknadni izpiti, 8. je vpisovanje v I. letnik, 11. pa vpisovanje vadničarjev in bivših gojencev. Podrobni podatki na črni deski zavoda. — Ravnateljstvo.

Kako so umorili Stambolijskega? Razni listi so prinesli vesti o umoru Stambolijskega. Pravijo, da so ga „dvajsetkrat zabodli v pleča“. Obnašali so se kakor mesarji s teletom. Ko so ga zaklali, so ga razrezali na kosce in nato ga zagreblili. Ker se je kralj Boris bal, da bi prišli kmetje v procesijo na grob ter da bi truplo priljubljenega voditelja odkopali, zato je dal Boris Stambolijskega truplo ponoči izkopati in nato so ga vrgli v valove reke Marice. „Marica, šumi okrvavena“, tako veli bolgarska pesem. In res, okrvavljena je bila tisto noč Marica s krvjo kmečkega voditelja. In 300 kmetov je prelilo svojo kri... Kaj si misli človek, ki z zdravim razumom čita taka poročila? Kdo odgovori? Pa je žalibog resnica!

Nova tovarna v Mariboru. Kakor izvemo je g. Fr. Rozman ustanovil v Mariboru, Aleksandrova cesta 57 novo tovarno kandičev. Priznana solidnost in podjetnost lastnika, nadalje najmodernejši obrat nam nudi sigurnost najfinejšega izdelka, zato priporočamo trdko najtoplejši!

Samo 10 Dinarjev stane do konca leta „MURSKA STRAŽA“

S kakšimi uradniki bo Beograd izvedel centralizacijo. Beograjski „Glasnik“ ima ta-le dopis iz Prizrena: V srezki finančni upravi v Prizrenu je za šefa šolar III. razreda ljudske šole, a diplomirani kafedžija (kavarnar), blagajnik je čevljar iz Vranje, dolžnost finančnega šefa v Orahovcu pa vrši absolvent prvega ljudskošolskega razreda, a dober zidar, pravi mojster svoje stroke. Ker je v navedenih finančnih upravah zastopano več obrti s svojimi mojstri na visokem položaju, vas v imenu žnidarske stroke prosimo, naj se vsaj en žnidar sprejme vsaj za pisarja v finančni upravi. — Če bi imel oblast, bi mu takoj izpolnil prošnjo, tako mi pa drugo ne preostaje kot to, da to prošnjo najtoplejši priporočim g. ministru financ. Vaš dopisnik bi imel drugi načrt: Ministarstvo pravde dajte najboljšim finančnim lopovu, ki se razume na vse zločine. (Najdišče: Zagreb.) Ministerstvo financ dobremu brivcu, ki zna res dobro briti. Notranje zadeve: Radiču, Zunanje: Vašemu zaupniku (radikalu) Gagliardiju. Trgovinsko ministarstvo po konkurzu enemu zagrebških židov ali pa obmejnemu izvozniku, trgovcu z živino. Ministrstvo ver dajte najspodobnejšemu mežnarju; a vojno ministarstvo beogr. policiji. Mesto ministra za socialno politiko enemu članu trboveljske premogovne družbe in prosvetno ministerstvo Abrahamu X., medtem, ko naj zasede resort kmetijskega ministerstva general Pešič ili drugovi. Potrebno nam je ministarstvo za uspešno tihotapstvo, kandidati so v Gornji Radgoni na izbiro, če treba v odboru Narodne Radik. stranke. — Druga mesta nam naj izpolnijo samostojneži in zlati vek nam zasije.

Monarhisti celega sveta z velikan-skim navdušenjem pišejo o vsakem potrebnem in nepotrebnem pompu na vladarskih domih. Domišljujejo si, kako veliko uslugo store s tem vladarju in pričakujejo za to v zahvalo „svetinjc“ in „ordenov“. Pa kako se motijo. To je le voda na mlin republikancev. Kajti narod, ki je siromašen in si ne more dovoliti niti najpotrebnejšega, baš iz takih poročil pouči o slabih straneh carstev in kraljevin ter vidi v republiki izboljšanje svojega položaja in edino možno državno obliko bodočnosti.

Iz zasedenega ozemlja. Pri sodiščih v Gorici je izključno le italijanščina določena za uradni in občevelni jezik. Danes plava torej že cela Italija v nacionalnih fašistovskih vodah. Kakor vidimo, z nacionalno nestrpnostjo ne pridemo nikamor.

V Nemčiji so razmere od dne do dne slavlje. Marka je padla že tako, da se mora za 1 dolar plačati kar 4 milijone mark. Vsled neznosnega naraščanja cen in vsled razvrednotenja denarja se je povsod pojavilo občutno pomanjkanje denarja. Vlada si hoče iz te zadrege pomagati s tem, da daje tiskati nove bankovci po 10, 20, 50 in 100 milijonov mark.

V Vratislavi (prej Požun) se vršijo za časa otvoritve velesejma dne 23. avgusta prve bikoborbe. Doslej se v naših krajih, namreč v Srednji Evropi bikoborbe sploh niso vršile. Kakor znano, so bikoborbe španskega izvora, vendar se tudi v Franciji, v Italiji, v Alžiru in še v nekaterih drugih pokrajinah, kjer je kaj španskega življa, vrše bikoborbe. Ta igra je zelo ne-

varna ter se konča navadno s smrtjo bika ali pa s smrtjo borilca (toreadorja). Srca pa take igre gotovo ne blažijo.

Rusija. V nekaterih krajih dalnje Rusije je nastopila lakota. V namauganskem okraju trpi lakoto do 50.000 ljudij. V donskem okraju pa je nastopilo toliko kobilic in poljskih mišij, da je četrtna pridelka uničena.

Konferenca držav male antante v Sinaji. Antantne velesile so postale proti Nemčiji, Avstriji, Bolgarski, Madžarski in Turški popustljive in so napravile marsikaj, česar bi nikakor ne smele storiti. S tem so prizadale veliko škodo Jugoslaviji, Čehoslovenski in Rumunski. Da bodo v bodoče te države, ki tvorijo malo antanto, imele dovolj opore druga na drugi, so se znašli njih zastopniki v Sinaji, da se pogovore o smernicah bodočega skupnega delovanja, o pogobljenju zveze ter o razširitvi iste. Ob enem se je s tem pritislilo na Madžarsko in na Bolgarsko, da končajo s propagando proti državam male antante.

Državna tlaka za popravilo cest. Uradni list št. 72 prinaša pravilnik o izvedbi ljudskega dela za popravilo cest. Iz pravilnika je razvidno, da so dolžni delati tlako, oziroma plačati zamenjo v denarju vsi davčni zavezanci (tudi razne trgovske družbe, banke itd.). Do 1. avgusta so morali županstva sestaviti seznam vseh obvezancev, ki jih gradbena oblast lahko pozove na delo. Navadno orodje je kramp, lopata ali motika — mora vsakdo prineseti seboj. Denarna zamenja je tem višja, čim višje neposredne davke kdo plačuje. Oproščeni so te tlake dijaki, vojaki, državni uslužbenci in one osebe, ki so nesposobne za delo in so obenem siromašne. Osebe pod 18. letom in nad 50. letom ne smejo delati. Pravilnik nič ne omenja, če so ženske tudi obvezane. — Kakor izvemo iz verodostojnega vira, jedal gradjevinski minister Uzunović našim poslancem zagotovilo, da se ta tlaka (kuluk) v Sloveniji ne bo izvajala. Tudi uspeh naših poslancev.

Bolgarska. Prej je Stambolijski sodil svoje politične nasprotnike in jih dal na tisoče zapreti. Sedaj je mož mrtev, njegova vlada vržena, kmečka stranka uničena. Kolo se je torej obrnilo in sedaj so v Plevni obsodili na smrt 4 ministre Stambolijskega kabineta, 2 na dosmrtno ječo, mnogo ostalih pa so obsodili na 3 do 5 let težke ječe. Morda se kolo v kratkem zopet zasuje in takrat bodo obglavljeni bolgarski kralj in še marsikateri, ki je sedaj blizu bolgarskega prestola.

Izvozna carina na silje (žito) se bo znižala. Plačevalo se bo za pšenico 30 Din, za koruzo 20 Din, na ječmen 20 Din, na oves 10 Din, na moko 25 Din, na rž (žito) 30 Din, za fižol (graj) 50 Din. Od vsake žive svinje se plača 300 Din, od zaklane 150 Din, od svežega in soljenega mesa 80 Din, od sveže masti in slanin 300 Din za 100 kg, od gosje masti 300 Din za 100 kg. Brez carine se smejo izvažati otrobi (zamečka, mekinje), čebula (luk), krompir in sveže slive.

Denar in blago.

Da ustrezemo splošni želji naših naročnikov, smo odprli ta predalček, ki bo tedensko poročal o stanju denarne in blagovne vrednosti.

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane 94—95 Din, 100 francoskih frankov stane 530—535 Din, za 100 avstrijskih kron je plačati 0.1337—0.1347 Din, za 100 čehoslovaških kron 281—282 Din, za 100 nemških mark 0.0017—0.00175 Din in za 100 laških lir 410—412 Din. V Curihi znaša vrednost dinarja 5.80 cent. (1 centim je 1 para). Od zadnjega poročila je vrednost dinarja padla za 5 točk.

Mariborsko sejmsko poročilo. Prignalo se je: 16 konj, 7 bikov, 148 volov, 389 krav in 6 telt. Skupaj 566 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste na sejmu dne 14. 8. 1923 so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže Din

15—16.25, poldebili voli 12.50—15, plem. voli 9.50—11.50, biki za klanje 12.50—14.50, klavne krave debele 12.50—13.75, plemenske krave 10—12.50, krave za klobasarje 8.25—9.25, molzne krave 9.50—12, breje krave 9.50—12.50, mlada živina 9.75—14.

Mesne cene v Mariboru. Volovsko meso 24 do 27 Din, meso od bikov, krav in telic 21 do 22 Din, telečje meso 24 do 27.50 Din, svinjsko meso sveže 35 do 40 Din povsod za 1 kg.

Cena žitu: (Se razume za 100 kg v dinarjih) pšenica 100 kg je padla od 362—320 Din. Bosanska pšenica je še cenejša. Rž a 275. Oves 315—265. Ječmen, jari 287, zimski 250—262. Koruza 260—300, moka 0 590—600. Otrobi (z vrečami) 125—160.

Listnica uredništva.

Gornja Radgona. Kolečka Ivanovič: Poslana novela mi prija. Treba bo nekoliko korektur, pa bo za objavo. Drugič pišite na eno stran papirja radi lažjega stavljenja. Objavi se doposlana novela, ko dokončam začetni cikel knjižnih ocen. Za drugi podlistek pa je list mnogo premajhen, ker ne pride dosti važnih stvari na vrsto. Se priporočam. — **Ljutomer:** Hvala agilnemu dopisniku. Vi ga včasih pihnete. Iz Ljutomera treba stalnih dopisnikov. Najbolj ugaja uredniku, kakor publiki tista nedolžna ironija in prikrita satira, s katero se razna nesoglasja lahko odpravijo. — Za tisto dramo bi hotel imeti zelo natančnih podatkov, pa bi vam morda načečkal burko enim v pouk, drugim v zabavo, tretjim v svarilo. Mislim a-la „Cudotvorna pijača“, ki ima svoje resnično ozadje. Torej, le dosti dopisov! Pa za list in njegove finance malo poagitirajte! — **Murska Sobota.** Kakor vidite, smo priobčili zadnjič z nekolikimi popravki in z dostavkom na koncu. Prosimo večkrat. Delujte v svojem delokrogu na to, da se list razširi vsaj med inteligenco. Saj ni predrag! Samo 10 dinarjev, ki napr. v gostilni nič ne pomenijo — in list imate za celo četrtletje. Hvala za doposlano. — **Drugi.** Zahtevanih 18 izvodov lista s člankom „Caveant consules!“ sem odposlal na označene naslove. Zdravi! — **Ljutomer.** Tiste številke ni več, žalibog. — **Drugi.** Brez podpisa, v koš. Kako morete človeka tako nesramno napasti, napisati pismo, oddati na pošto, kjer ste kupili znamko, na pismu pa, ki jemlje bližnjemu čast se ne podpisati, ampak se skriti kakor zajec za grm — za hrbet ubogega urednika, ki je itak vsega hudega na svetu kriv. To ni lepo. Vsakdo, ki namenoma o drugem govori ali piše ali razširja neresnične nedokazljive stvari je trojni morilec: Prvič umori lastno dušo, potem ime svojega bližnjega in tretjič dušo obrekovanega, ki potem v žalosti večkrat napravi novo krivico, ki ima novo krivico za posledico. — **Ljutomer.** Anonimnemu oslu, ki ima preveč časa, a nobene olike svetujemo, naj svojo duhovitost proda prvemu capinu na cesti. Replika radi „Olanta“ — med nami in Tabórom je končana. Ako pa ste na dr. Gr. animozni, vam ne morem zato. Vi bi gotovo ustvarili kaj boljšega, brezdvomno. Človek pa, ki misli, da je na svetu najpametnejši, pa se na svoje duhovitosti sramuje podpisati, ravna zelo netaktno in si daje dovoljno spričevalo. Sicer pa pravita dr. Gr. in R. B. anonimnemu oslu iz Ljutomera prav tiho na uho: Kaj me briga, če osel riga! — **Vsem drugim.** Vse porabno pride ob priliki, nerabno pa izročimo smetišču.

VINSKE SODE

večjo množino močnih novil, transportnih polovnjakov od 300 — 400 litrov **proda**

Josip Kosi v Križevcih pri Ljutomeru.

Tkalčni stol

s vsemi pripravami se kupi.

Kdo ve, kje se lahko dobi, dobi nagrado. Po-na Upravo „Murske Straže“.

Sprejme se oženjen majer, kateri za vsako delo prime, pod dobrimi pogoji. Naslov pove uprava Murske Straže.

Sodi za vino vedno v zalogi pri **FRAN REPI**, Ljubljana, Trnovq.

Sprejme se takoj proti dobri plači en

pomočnik

za stalno delo. Samska moč.

Karel Hojs, mizarski mojster Gornja Radgona.

Imam 3 dobroohranjene sode, katere zamenjam za vino. 1 sod drži 12 hl, 2 soda po 30 hl je skupaj 72 hl. Pismene dopise na **Janko Kosi, trg. Javornik, Gorensko.**

Sedlarski in lakirarski mojster sprejme

takoj enega učenca

Peter Maier, Apače št. 29.

Toliko jajc mi znesejo moje kokoši, da je veselje. Najrajši jih prodam

RATNIK-u

v GORNJI RADGONI

SPODNJI GRIS št. 12

kateri plača po najvišjih dnevnih cenah.

Kupuje tudi vinski kamen po najvišjih dnevnih cenah.

Obrtna banka podružnica Ljutomer

Int. telefon št. 2

Račun ček. urada št. 12.726

Sprejema vloge na tekoči račun in vložne knjižnice

Financira trgovska obrtna in industrijska podjetja

Izvršuje borzna naročila in izplačila na vsa tu- in inozemska tržišča

Pospešuje izvoz in uvoz

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

Prodaja srečk državne razr. loterije

HRANILNICA IN POSOJILNICA v RADINCIH

r. z. z n. z.

obrestuje vloge po najvišji obrestni meri

daje raznovrstna posojila in izplačuje dvige brez odpovedi.

račun ček. urada št. 12.168.

Telefon 436

Telefon 436

TOVARNA KANDITOV

FR. ROZMAN

Maribor, Aleksandrova c. 57

priporoča

vse vrste kanditov

(bonbone) po najnižjih brezkonkurenčnih tovarn. cenah!

Zahtevajte cenike!

Borovi hlodi

dolgi 6 do 8 m, debelost na tanjšem kraju 35 cm, se kupijo po najvišjih cenah. Cenjene ponudbe je poslati na upravo lista pod št. 1400.

Proda se

približno 28 oralov gozda in njiv v občini Črešnjevcu od grofovskega gozda v poljubnih kosih, ter en vinograd s približno 10 orali trte, gozda, sadonosnika in njive s poslopji in prešo, tudi v Črešnjevcu. Vpraša se pri g. Alojzu Neudauer, tajniku Posojilnice v Gornji Radgoni.

Nove vinske sode

od 25—700 l, prvovrstna izdeljava, vsako količino takoj po ceni od Din 176 od hl naprej.

Skladiščne sode

od 20—50 hl z vrati in patentno zavoro, za ceno po Din 236.—, od hl naprej — franko tovarna — ponuja

Zagrebačka tvornica bačava d. d. Zagreb.

Iščem

Kuharice, sobarice, kuhinjske dekle, hlapce, strežnike, natakariče itd. z dobro plačo in dober postopak. Za odgovor je priložiti za 2 Din znamke. Naslov: **Roza Rušer**, posredovalnica služb v Ljutomeru.

Polovnjake

nove in stare, kakor tudi večjo množino druge manjše in večje vinske posode proda po zmernih cenah

Fric Zemljič v Ljutomeru.